

ANALIZA PREVREMENIH PARLAMENTARNIH IZBORA U REPUBLICI MAKEDONIJI 2011.

*Nenad Marković*¹

REZIME

Održavanje sedmih parlamentarnih izbora u Republici Makedoniji posle osamostaljenja bio je test za zrelost makedonske demokratije. Uzimajući u obzir relativno slab elektoradni kapacitet Makedonije u protekle dve decenije kao i brojne neregularnosti posebno za vreme parlamentarnih izbora 2006 i 2008 godine, ovi izbori su imali posebnu političku težinu za budućnost države, što je međunarodna zajednica jasno stavila Makedoniji na znanje.

Pobedu (iako sa manjom razlikom u odnosu na 2008 godinu) izvojevala je vladajuća VMRO-DPMNE koja je stupila u koaliciju sa pobednikom u albanskom bloku – DUI. Izbori su pokazali da nisu u potpunosti uklonjene sve neregularnosti iz prošlih turnusa izbora a ovo se posebno odnosi na regrutovanje javne administracije u partiske svrhe. Takođe, D'Hont-ov model pokazao se fatalnim za pozitivni ishod malih partija koje je, zbog svoje sepcifične podele, efikasno eliminisao iz izborne trke. Postizborni period, sa druge strane, pokazao je određene deficite samog političkog procesa, od nepromenljivosti partijskih lidera i nakon izbornog poraza, preko hapšenja opozicionih lidera pa sve do tragične pogibije jednog mladića na centralnom trgu za vreme proslave vladajuće stranke i pokušaja nadležnih institucija da prikriju slučaj.

KLJUČNE REČI: prevremeni parlamentarni izbori 2011, Republika Makedonija, elektoradni kapacitet, izborna geometrija, D'Hont-ov model, Sobranje, izborne neregularnosti.

Održavanje prevremenih parlamentarnih izbora u Republici Makedoniji u junu 2011. godine stavilo je na test ne samo zrelost makedonskog društva kao političke zajednice, već i zrelost institucija makedonske države u

¹ Autor je docent na političkim studijama Pravnog fakulteta „Justinijan I“ Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij“, Skoplje, Republika Makedonija

odnosu na izborni kapacitet kao okosnicu prenosa legitimiteta sa civilnog društva na političke elite. Imajući u obzir izbornu istoriju Makedonije, promenu čak tri izborna modela i relativno slab izborni performans od vremena sticanja nezavisnosti do danas, jasno je da su prevremeni parlamentarni izbori bili i svojevrsni ispit zrelosti u napretku države prema evroatlantskim integracijama, što je i međunarodna zajednica jasno stavila do znanja makedonskoj državi.

Direktan razlog za održavanje izbora bio je politički pritisak opozicionog Socijaldemokratskog saveza na vladajuću koaliciju, koji je trebalo da ozvaniči proces konsolidacije ove stranke posle vraćanja Branka Crvenkovskog na čelo partije. Iako je vladajuća VMRO-DPMNE u prvi mah odbila da učestvuje na izborima, na kraju je ipak popustila pod pritiskom opozicije, što se pokazalo kao politički ispravan potez, s obzirom na to da je upravo VMRO-DPMNE izvojevala ubedljivu pobjedu na izborima održanim 5. juna 2011. godine.

Sami izbori protekli su bez većih incidenata i u relativno korektnoj atmosferi, iako su međunarodni i domaći posmatrači imali određeni broj primedbi na izborni proces, ali i na predizborni period. Pored svih nedostataka koji su se pojavili i koji nisu značajno uticali na izbore, posebno je primetan elementarni deficit demokratije u Makedoniji, što se reflektuje u nedovoljnoj odvojenosti države od vladajućih partija, te u regrutovanju javne administracije u predizborne i partijske svrhe. Ovaj deficit, osobito vidljiv u predizbornom i izbornom periodu, nešto je što je po prvi put potvrđeno i od međunarodne zajednice, u izveštajima organizacija koje su nadgledale izbore u Makedoniji.

Analiza izborne geometrije u postizbornom periodu i predviđanja agencija koje su vršile ispitivanja javnog mnjenja pred izbore, pokazali su da postojeći Hontov model favorizuje velike stranke. Iako su skoro sve agencije predvidele da će i nekoliko malih partija osvojiti poslaničke mandate u Sobranju, pa čak da će biti i vrlo važni faktori u sastavljanju vlade, pokazalo se suprotno. Podela države na šest izbornih jedinica (plus tri u dijaspori) razbila je glasove malih partija, od kojih je samo jedna sa koncentrisanim glasačkim telom u Gostivaru uspjela da osvoji dva mandata u Sobranju.

Ipak, iako su sami izbori protekli u relativno korektnom ambijentu, postizborni period u Republici Makedoniji izneo je na svetlost određene demokratske deficite nedovršene demokratske tranzicije. Statičnost odnosa u opozicionom bloku, hapšenja opozicionih lidera dan posle izbora, kao i pogibija Martina Neškovskog za vreme proslave izborne pobjede vladajuće VMRO-DPMNE, događaji su koji su donekle bacili senku na solidno sproveden izborni proces.

KRATAK ISTORIJAT PARLAMENTARNIH IZBORA U MAKEDONIJI

Analiza izbornih ciklusa u Republici Makedoniji od njenog osamostaljenja 1991. godine, pa sve do poslednjih parlamentarnih izbora 2011, otkriva da je izborni proces na sva tri nivoa (parlamentarni, predsednički i lokalni izbori) bio jedna od najosetljivijih tačaka mlade makedonske demokratije. Pre svega, Republika Makedonija je u svojoj dvodecenijskoj istoriji samostalne države promenila čak tri izborna modela². Od prvih višestranačkih izbora 1990. godine pa do parlamentarnih izbora 1998. godine, primenjivan je većinski model izbora u dva kruga, sa biranjem 120 poslanika u isto toliko jednomandatnih izbornih jedinica. U 1998. godini, kao prelazni model, uvedena je kombinacija većinskog i proporcionalnog modela, s tim što je 85 poslanika bilo birano u isto toliko izbornih jednomandatnih jedinica na teritoriji cele države, a 35 poslanika je bilo birano po proporcionalnom modelu na nacionalnoj listi, gde je celokupna teritorija države tretirana kao jedna izborna jedinica (minimalni izborni prag od 5% glasova). Na parlamentarnim izborima 2002. godine uveden je model koji je još uvek aktuelan, D'Hontov proporcionalni model, po kome je država podeljena u šest izbornih jedinica, te se u svakoj jedinici bira po 20 poslanika na zatvorenim listama bez izbornog praga (prirodni izborni prag)³.

Ako se govori o samom kvalitetu sprovođenja izbornog procesa u Makedoniji, kao čina transfera vlasti iz civilnog društva na političke elite, može se bez zadržke konstatovati da je istorijat parlamentarnih izbora u Makedoniji ispunjen mnogobrojnim problemima i izazovima koji se odnose na sam tok izbornog procesa, ali i na predizborni period, medijsko pokrivanje izbora, itd. Komparativno uzev, Republika Makedonija spada u grupu tranzicionih demokratija sa problematičnim izbornim kapacitetom. Komparativna studija svih zemalja u regionu, na osnovu podataka Fridom hausa, pokazuje da je od 1997. do 2011. godine u Makedoniji bilo vrlo malo napretka u institucionalnom kapacitetu za organizaciju fer i demokratskih izbora (tabela 1), sa ozbiljnim padovima izbornog indeksa u postkonfliktnom periodu (2002). Uzevši u obzir komparativne podatke, evidentno je da je Makedonija po učinku u odnosu na fer i demokratske izbore spada u grupu slabo kotiranih zemalja, te da u 2011. godini ima isti izborni skor

2 O sumarnom istorijatu izbornih ciklusa i modela u Republici Makedoniji na sva tri nivoa vidi Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) – Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR). *Former Yugoslav Republic of Macedonia*, dostupno na <http://www.osce.org/odihr/elections/fyrom>.

3 Vidi *Izboren Zakonik na Republika Makedonija*. Služben vesnik na Republika Makedonija 40/2006 - dostupno na <http://www.pravo.org.mk/documentDetail.php?id=665>.

(indeks)⁴ kao Srbija, Bosna i Hercegovina, i Crna Gora, slabiji skor od Bugarske, Hrvatske i Slovenije, a bolji skor samo od Albanije i Kosova. Međutim, ono što zabrinjava je da u period od 1997. do 2010. godine, Makedonija, što se izbornog performansa tiče, ima ubedljivo najslabiji napredak, koji iznosi samo 0,25 indeksnih poena. To govori o vrlo slaboj evolutivnoj komponenti elektoralnog performansa države, što se potvrdilo i na parlamentarnim izborima 2006. godine i prevremenim parlamentarnim izborima 2008. godine.

	1997	1998	1999	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Albanija	4,25	4,50	4,25	4,00	3,75	3,75	3,75	3,75	3,50	4,00	4,00	3,75	3,75	4,00
Bosna i Hercegovina	na	5,00	5,00	4,75	4,25	3,75	3,50	3,25	3,00	3,00	3,00	3,00	3,25	3,25
Bugarska	3,25	2,75	2,25	2,00	2,00	2,00	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75
Hrvatska	4,00	4,25	4,25	3,25	3,25	3,25	3,00	3,00	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	3,25
Makedonija	3,50	3,50	3,50	3,75	4,50	3,50	3,50	3,00	3,25	3,25	3,25	3,50	3,25	3,25
Srbija i Crna Gora	na	5,00	5,50	4,75	3,75	3,75	3,50	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25
							3,50	3,25	3,50	3,50	3,25	3,25	3,25	3,25
Slovenija	2,00	2,00	2,00	1,75	1,75	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Kosovo	/	/	/	/	/	/	5,25	4,75	4,75	4,75	4,50	4,50	4,25	4,50

Tabela 1: Izborni indeksi zemalja u jugoistočnoj Evropi u periodu 1997-2010.

Izvor: Freedom House, Nations in transit 2010 (on-line verzija). Freedom House, 2010, na <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=551>.

4 U metodologiji Freedom House-a viši skor označava slabiji elektoralni performans.

U prilog ovome, u izveštajima edicije „Nacije u tranziciji“ Freedom House, koje se odnose na celokupni demokratski kapacitet država u procesu demokratske tranzicije, izveštaj iz 2007. godine koji se odnosi na Makedoniju i izborni proces tokom parlamentarnih izbora u julu 2006. godine, konstatuje da „su izbori bili mirni i fer“⁵ i da su „uglavnom ispunili međunarodne standarde“⁶, ipak dodavši da „je bilo brojnih nasilnih incidenata, uključujući napade na izborne štabove, fizičke obračune između partijskih aktivista, kao i nefatalnih pucnjava“⁷, potcrtavši da se „najveći broj ovih incidenata dogodio na severozapadu zemlje“.⁸ Sticanje demokratskog elektoralnog iskustva u procesu demokratske tranzicije i konsolidacije nije jednostavan i linearan proces, a to potvrđuju i prevremeni parlamentarni izbori 2008. godine, koji su pokazali kvalitativan pad u odnosu na redovne parlamentarne izbore u 2006. godini. U ovom smislu još jednom na površinu su izašli značajni deficiti političkog polja mlade makedonske demokratije u sferi izbora, pri čemu je zabeleženo da su „posmatrači iz OBSE-a javili da ključni međunarodni standardi nisu bili ispunjeni“⁹, kao i da je „kampanja bila ometana napadom na izborne štabove, fizičkim razračunavanjem i pucnjavom“¹⁰, ali i da su „za vreme izbornog dana bili zabeleženi (...) i organizovano nasilje, zastrašivanja, kao i punjenje biračkih kutija i to u predominantno albanskim oblastima.“¹¹ Samim faktom što su parlamentarni izbori 2006. i 2008. bili okarakterisani kao vidno problematični, imperativ uspešnosti prevremenih parlamentarnih izbora u 2011. godini u Republici Makedoniji postavljen je na najviši nivo prioriteta¹², kako bi Makedonija demonstrirala zrelost i zadovoljavajući demokratski kapacitet, i samim tim zadržala šanse za razvoj evroatlantskih integracija¹³.

5 Freedom House. *Nations in Transit 2007: Country Report Macedonia*, dostupno na <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=47&nit=429&year=2007>.

6 Ibid.

7 Ibid.

8 Ibid.

9 Freedom House. *Nations in transit 2009: Country Report Macedonia*, p. 348, dostupno na <http://www.freedomhouse.org/uploads/nit/2009/Macedonia-final.pdf>.

10 Ibid.

11 Ibid.

12 Vidi na primer kampanju *Kakov beleg kje ostavime?* koju je inicirao National Democratic Institute (NDI), u čijem je okviru 30 najvećih partija u Republici Makedoniji potpisalo i Kodeks za slobodne i fer parlamentarne izbore. Više na <http://www.ferizbori.mk>.

13 Kanal 5. *Ambasadorite Sorensen i Riker poračaa: Makedonija može i mora da organizira fer izbori* (04. 06. 2011), dostupno na <http://www.kanal5.com.mk/default.aspx?mId=37&eventId=76020>.

PARLAMENTARNI IZBORI 2011 – RAZLOZI ZA ODRŽAVANJE,
ODZIV I ZVANIČNI REZULTATI

Sedmi parlamentarni izbori u nezavisnoj Republici Makedoniji održani su 5. juna 2011. godine¹⁴. Ovi izbori spadaju u prevremene parlamentarne cikluse, što ukazuje na potrebu da se analiziraju razlozi koji su doveli do njihovog održavanja. Analiza promene političke klime u državi koja je dovela do toga da se izbori održe, važna je i iz jednog drugog razloga, kao objašnjenje određenih postizbornih fenomena koji direktno ukazuju na kvalitet demokratskog i političkog procesa u državi.

Direktan razlog za održavanje prevremenih parlamentarnih izbora u junu 2011. godine bio je pritisak opozicionog Socijaldemokratskog saveza Makedonije (SDSM) na vladajuću koaliciju, čiji su osnovicu činili većinska makedonska konzervativna demohrišćanska VMRO-DPMNE, predvođena od strane premijera Nikole Gruevskog i većinsko albanska Demokratska unija za integraciju (DUI), predvođena Alijem Ahmetijem, liderom Oslobođilačke nacionalne armije (ONA) iz vremena konflikta 2001. godine. Izgubivši dva ciklusa parlamentarnih izbora, u 2006. i 2008. godini, a onda i predsedničke izbore u 2009. godini, SDSM je počela da se postepeno konsoliduje. Prva faza ove konsolidacije bila je označena vraćanjem starog lidera, premijera Makedonije u dva mandata (1992-1998. i 2002-2004.) i predsednika države (2004-2009), Branka Crvenkovskog, na kormilo partije na desetom kongresu partije 24. maja 2009. godine¹⁵. Na ovom kongresu izabrana je i kompletno nova struktura partije¹⁶, što je trebalo da bude početak osnaživanja i vraćanja na političku scenu, posebno posle velikog izbornog poraza na prevremenim izborima 2008. godine¹⁷.

Deo strategije za vraćanje integriteta i rejtinga partije bila je i vrlo rizična taktika pozivanja na prevremene parlamentarne izbore, posebno uzimajući u obzir agencijske statističke podatke koji su ukazivali na to da tadašnji rejting SDSM-a ne bi išao na ruku takvom potezu. Pritisak da se prevremeni parlamentarni izbori održe počeo je sredinom 2010. godine¹⁸.

14 Prethodni parlamentarni izbori održani su 1990, 1994, 1998, 2002. i 2006. godine (redovni izbori) kao i 2008. (prevremeni).

15 Socijaldemokratski savez na Makedonija (oficijalni web-site) <http://www.sds.org.mk/Default.aspx?mld=49&lld=1>.

16 Ibid.

17 Rezultati prevremenih parlamentarnih izbora 2008. godine dostupni su u: Državna izborna komisija na Republika Makedonija. *Rezultati na predvremene parlamentarne izbore 2008. godina*. <http://217.16.84.2/mapguide2011/izboridik/Default.aspx>.

18 Nova Makedonija. *Crvenkovski bara izbori, na Greovski ne mu se sluša*, (29. 06. 2010), dostupno na <http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetal.asp?vest=629101016225&id=9&priloz=0&setlzdanie=22020>.

iako rejtinzi većih partija krajem 2010. kada se pritisak povećao, nisu ukazivali na to da SDSM ima ikakve šanse za pobjedu. Tako jedan od „tinktenkova” koji vrši redovna ispitivanja javnog mnjenja, Institut za Demokraciju „Societas Civilis” iz Skoplja (IDSCS), objavio je u oktobru ispitivanje¹⁹ iz kojeg se jasno videlo da ne postoji mogućnost da SDSM dođe do eventualne izborne pobjede i formira novu vladu.

I pored rejtinga krajem 2010. godine, vladajuća partija VMRO-DPMNE nije prihvatila ideju da se izbori održe²⁰, izjavljujući da je pritisak za održavanje izbora samo opozicijska taktika za podrivanje pozicije vladajuće koalicije²¹. Kako se pritisak na vladajuću koaliciju nastavio, a rejtinzi se nisu bitnije promijenili²², u februaru 2011. godine Centralni komitet VMRO-DPMNE-a odlučio je da se izbori ipak održe u maju 2011. godine²³, a premijer i lider partije Nikola Gruevski objasnio je da prihvata izbore zbog „bojkota Parlamenta od strane opozicije koji šteti državi”²⁴, pri čemu je bojkot Parlamenta bio još jedna forma pritiska opozicije na vladajuću koaliciju²⁵.

Šesti parlamentarni izbori u Republici Makedoniji se nisu ipak održali u maju, već 5. juna 2011. godine. Izborima je prethodilo samoraspuštanje Sobraanja 14. aprila 2011. godine, i raspisivanje izbora već sledećeg dana²⁶.

19 Ispitivanje je pokazalo da je u oktobru 2010. rejting SDSM-a (u sklopu opredeljenih glasača) oko 20,1%, dok je rejting VMRO-DPMNE-a iznosio 55,1%. Integralnu verziju ispitivanja vidi: Institut za demokratiju „Societas Civilis” – Skopje (IDSCS). *Javnoto misljenje vo Makedonija za rejtignot na političkite partii i ličnosti kako i aktuelni politički prašanja* (oktobar 2010). http://www.idscs.org.mk/images/stories/upload/publicOpinion/politicki_rejting_%20oktomvri_%202010.pdf.

20 Kao u napomeni br. 17

21 Press 24. *Predvremenite izbori se politički blef na Crvenkovski*, (09. 12. 2010). <http://www.press24.mk/video/makedonija/vmro-predvremenite-izbori-se-politichki-blef-na-crvenkovski>.

22 Ispitivanja IDSCS-a u februaru 2011. godine pokazali su slične rejtinge političkih partija. Vidi IDSCS. *Soopštenie do medium*, (25. 02. 2011), dostupno na: <http://www.idscs.org.mk/images/stories/upload/publicOpinion/idscs-anketa-20110225.pdf>.

23 Daily Macedonia. *Gruevski povikuva na predvremeni izbori*, (21. 02. 2011), dostupno na <http://daily.mk/DW/gruevski-povikuva-na-predvremeni-izbori/605802>.

24 Ibid.

25 Bojkot Parlamenta usledio je nakon upada finansijske policije u pro-opozicionu televizijsku kuću A1, koja je posle izbora bila zatvorena, ali i kao pritisak prema vlasti i izražavanje nezadovoljstva političkom situacijom u državi. Vidi Sitel. *Odložena sobraniskata sednica za slučuvanjata na „Pero Nakov” i A1 Televizija*, (01. 02. 2011), dostupno na <http://www.sitel.com.mk/dnevnik/makedonija/odložena-sobraniskata-sednica-za-slučuvanjata-na-%E2%80%9Epero-nakov%E2%80%9C-i-a1-televizija>.

26 Press 24. *Sobranieto se samoraspušti, izbori vo juni* (14. 04. 2011), dostupno na <http://www.press24.mk/story/makedonija/sobranieto-se-samoraspuшти-izbori-vo-juni>

Što se izbornog formata tiče, uvedena je velika novina. Po prvi put je i makedonska dijaspora dobila mogućnost da izabere tri poslanika, što je po proširilo sastav Sobranja sa 120 na 123 poslanika, a broj izbornih jedinica povećan je sa šest na devet²⁷.

Parlamentarni izbori u Makedoniji 2011. godine protekli su u znaku relativno velikog odziva građana (63,48%)²⁸, i u relativno stabilnijoj i mirnijoj atmosferi nego prilikom izbora 2006. i 2008. godine.

Registrovani glasači	1821122
Ukupan broj biračkih mesta (BM)	2976
Broj BM sa kojih su pristigli podaci	2976 / 100,00%
Ukupan broj glasača koji su glasali	1156049 / 63,48%
Broj važećih izbornih listića	1124064
Broj nevažećih izbornih listića	31985
% birača koji su glasali u odnosu na upisane birače u BM sa kojih su dobijeni podaci	63,48%

Tabela 2: Statistički podaci parlamentarnih izbora 2011. u Republici Makedoniji

Izvor: Državna izborna komisija Republike Makedonije, Prevremeni parlamentarni izbori 2011. na <http://217.16.84.11/Default.aspx>

Rezultati ovog izbornog ciklusa nisu iznenadili političku javnost izraženom voljom glasača iz dve etničke grupe – u makedonskom bloku uverljiv pobednik je bila koalicija predvođena konzervativnom, demohrišćanskom VMRO-DPMNE sa 56 osvojenih mandata (sva 3 mandata dijaspore osvojila je ova koalicija), a u albanskom bloku takođe uverljivo pobedila je DUI sa 15 mandata. Njihovi najveći oponenti SDSM i Demokratska Partija Albanaca (DPA) osvojili su 42, odnosno 8 mandata. Grafički prikaz alociranja mandata prikazan je u tabeli br. 3.

Izborni rezultati su pokazali da je mandatar treći put za redom postao aktuelni premijer Nikola Gruevski, a da će Vlada biti formirana ponovo

²⁷ Od izbora 2011. godine uvedeno je i glasanje dijaspore. Uvedena su tri zagarantovana mesta u Sobranju za poslanike koji se biraju u diplomatsko-konzularnim predstavništvima. Pored šest izbornih jedinica u državi, izborna jedinica 7 obuhvata Evropu i Afriku, izborna jedinica 8 obuhvata Severnu i Južnu Ameriku, a izborna jedinica 9 Aziju i Australiju. O ovome više u: *Zakon za izmenuvanje i dopolnuvanje na Izborniot Zakonik*. Služben vesnik na Republika Makedonija, 136/2008, dostupno na <http://www.pravo.org.mk/documentDetail.php?id=665>.

²⁸ Državna izborna komisija na Republika Makedonija. *Oficijalni rezultati na predvremene parlamentarni izbori 2011 godina* (14. 06. 2011), dostupno na <http://217.16.84.11/Default.aspx>.

koalicijom između VMRO-DPMNE i DUI, kao pobednicima iz dva najveća etnička bloka u državi²⁹.

Politički entitet	Glasovi	%	Mandati
Koalicija predvođena VMRO-DPMNE-om	440824	39,22	56
Demokratska unija za integraciju (DUI)	115524	10,28	15
Demokratska partija Albanaca (DPA)	66374	5,90	8
Koalicija predvođena Socijaldemokratskim savezom Makedonije (SDSM)	368804	32,81	42
Nacionalna demokratska prerodba (NDP)	29996	2,67	2

Tabela 3³⁰: Alokacija glasova i mandata - Parlamentarni izbori 2011. u Republici Makedoniji

Izvor: Državna izborna komisija Republike Makedonije, Prevremeni parlamentarni izbori 2011. na <http://217.16.84.11/Default.aspx>

OCENA MEĐUNARODNE ZAJEDNICE I DOMAĆIH POSMATRAČA

Negativno iskustvo Republike Makedonije na polju regularnosti izbora u protekle dve decenije, stvorilo je političku klimu napetosti i neverice da će prevremeni izbori 2011. proteći bez većih incidenata. U prilog ovome govori i raspoloženje javnog mnjenja dva meseca pre izbora u kojem je značajna statistička masa od 38% građana³¹ očekivala da izbori budu neregularni. Najveća strahovanja građana odnosila su se na „potkupljivanje glasača, punjenje kutija, nasilne incidente, porodično glasanje, prinuđivanje da se glasa za određenu stranku, zaplašivanje”³² itd. Percepcija građana o

²⁹ U Republici Makedoniji još od osamostaljenja postoji neformalno pravilo da se Vlada formira kao koalicija dveju stranaka koje su pobedile u makedonskom i albanskom etničkom bloku. Iako ovaj elemenat konsocijativizma nije formalan, ovaj princip je bio narušen samo 2006. godine, kada se mandatar Nikola Gruevski (VMRO-DPMNE) opredelio za manjinsku DPA za partnera u formiranju Vlade. Već 2008. godine, na prevremenim parlamentarnim izborima, VMRO-DPMNE je kao svog koalicionog partnera u Vladu pozvao DUI, kao pobednika u albanskom bloku.

³⁰ U tabeli nije prikazan broj osvojenih glasova partija koje nisu osvojile mandat u Sobraanju.

³¹ Makedonski Centar za Megjunarodna sorabotka (MCMS), IDSCS i Makedonski Institut za Mediumi (MIM). *Izborni neregularnosti*, (april 2011), str. 4, dostupno na: <http://www.mcms.org.mk/images/docs/2011/izborni-neregularnosti-2011.pdf>.

³² Ibid, str.5.

uzrocima ovih neregularnosti odnosile su se u najvećem broju na same partije kao potencijalne uzročnike izbornih neregularnosti³³ (21,2% - partije uopšte, vladajuće partije – 15,3%, partije iz opozicije - 13,7%), a glavni uzrok ovome artikulisao se u generalnom stavu javnosti da „partije nisu zrele i demokratske.”³⁴ Ovo jasno odslikava atmosferu koja je vladala pre izbora, a predstavnici međunarodne zajednice, američki ambasador Filip Riker kao i evropski ambasador Piter Sorensen apelovali su na fer i demokratske izbore, naglasivši da će „izveštaj o napretku države zavisiti od izbora”³⁵, te da su „politički kriterijumi ključni i zato izborni proces mora biti po svim međunarodnim standardima.”³⁶

Izveštaji Evropske komisije i ODIHR-a, kao organizacija koje su budno pratile tok i regularnost izbora, govori u prilog tome da su izbori u najvećoj meri protekli u mirnoj atmosferi. Tako *Izveštaj Evropske komisije o progresu Makedonije prema Evropskoj uniji za 2011. godinu* ističe da su „izbori bili kompetitivni, transparentni i dobro sprovedeni na teritoriji cele države”³⁷, kao i da su „na dan glasanja birači mogli slobodno da izraze vlastiti izbor u mirnoj atmosferi biravši između raznolikih (...) listi kandidata.”³⁸ Ovo su najbolje izrazili Ketrin Ešton, visoki predstavnik Evropske unije za spoljašnju i bezbednosnu politiku, i Štefan File, evropski komesar za proširenje, koji su u zajedničkom proglasu čestitali Republici Makedoniji na dobro sprovedenim izborima.³⁹ Ipak, u *Izveštaju Evropske komisije o progresu Makedonije prema Evropskoj uniji za 2011. godinu* naglašavaju se i određeni nedostaci koji se uglavnom odnose na „nedovoljnu odvojenost partije i države, pritisak na javnu administraciju (...) etničku polarizaciju društva”⁴⁰ itd.

33 Ibid, str.6.

34 Ibid, str.7.

35 Sitel. *Riker i Sorensen apeliraaat na fer izbori* (04. 06. 2011), dostupno na <http://www.sitel.com.mk/dnevnik/makedonija/riker-i-sorensen-apeliraaat-na-fer-i-demokratski-izbori>.

36 Ibid.

37 European Commission. *Commission staff working paper - the Former Yugoslav Republic of Macedonia 2011 Progress Report* (Brussels, 12. 10. 2011), str. 7, dostupno na http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf.

38 Ibid.

39 European Union. *Joint statement by HR/VP Catherine Ashton and Commissioner Štefan Füle on the parliamentary elections in the former Yugoslav Republic of Macedonia* (Brussels, 06. 06. 2011), dostupno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/381>.

40 European Commission. *Commission staff working paper - the Former Yugoslav Republic of Macedonia 2011 Progress Report* (Brussels, 12.10.2011), str. 7, dostupno na http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf.

ODIHR, kao organizacija koja je bila najdirektnije uključena u nadgledanje izbora, iznela je slične ocene, ali je ukazala i na ozbiljne nedostatke koji su se uglavnom odnosili na:⁴¹

- prerani početak kampanje od strane određenih partija;
- nedovoljnu odvojenost partijskih struktura vlasti i države;
- pristrasnost u izveštavanju medijskih kuća, posebno državne televizije MTV, ali i privatnih TV stanica;
- probleme sa tajnošću izbornog procesa;
- porodično glasanje;
- manje propuste u brojanju glasova;
- manje incidente u smislu fizičkog obračuna simpatizera različitih stranaka i napade na biračke štabove itd.

Iako spisak ovih incidenata nije velik i isti nisu imali značajni efekat na izborni rezultat, u izveštajima Evropske komisije i ODIHR-a je po prvi put javno bio istaknut u prvi plan jedan specifični nedemokratski modalitet predizbornog pritiska koji se odnosi na regrutaciju državne administracije u izborne svrhe. ODIHR ističe:

„OBSE-ODIHR je primio je veći broj pritužbi koje su se odnosile na to da partijski aktivisti traže od državnih službenika da sastave spiskove sigurnih glasača koji bi glasali za vodeću partiju. Prema ovim pritužbama, zaposleni u državnim i privatnim institucijama bili su zaplašivani gubitkom posla ako ne ispune ovaj zahtev. Ostale optužbe odnose se na pretnje da bi građani mogli da izgube svoje penzije ili pristup javnim uslugama ako podrže ili ne podrže određene partije ili kandidate. Najveći deo ovih optužbi odnosi se na službena lica iz državne uprave i aktiviste vladajuće stranke. Svaka partijska aktivnost od strane državnih službenika koja se odvija u radno vreme predstavlja zloupotrebu državnih resursa za partijske ciljeve.”⁴²

Ovaj tip predizbornih manipulacija nije novina u Makedoniji, ali do tog trenutka bio je sveden na nivo javne tajne. Međutim, parlamentarni izbori 2011. godine predstavljaju prvi izborni ciklus nakon kojeg je međunarodna zajednica direktno reagovala na dešavanja ovog tipa. Upravo tu leži suština

41 Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) – Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR). *The Former Yugoslav Republic of Macedonia – Early Parliamentary Elections (OSCE-ODIHR Election Observation Mission Final Report)* (Warsaw, 06. 10. 2011), str. 2-9, dostupno na <http://www.osce.org/odihr/elections/FYROM/83666>.

42 Ibid, str. 10

najvećeg demokratskog deficita političkog sistema Republike Makedonije u vreme izbora, ali i uopšte, a koji se odnosi na nedovoljno jasne granice između države i partije, administrativnog aparata kao servisa građana i administrativnog aparata kao servisa vladajućih stranaka.

Domaći posmatrači uglavnom su potvrdili stanovišta ODIHR-a, a najveća domaća nevladina organizacija „MOST” koja se bavi nadgledanjem izbora od 2002. godine, na teren je poslala čak 3.595 posmatrača⁴³. Što se supstavnih zamerki na izbore tiče, „MOST” je pribeležio sledeće nedostatke:

- nedoslednosti u biračkom spisku;
- određene stranke zanemaruju zakonske norme koje se tiču početka kampanje;
- državna izborna komisija pokazala je nedoslednost u sprovođenju svojih zakonskih obaveza, posebno u delu kažnjavanja onih stranaka koji su kampanju započeli ranije;
- netolerancija, govor mržnje, negativna kampanja, lične uvrede, optužbe i diskvalifikacije (znatno izraženije u makedonskom nego u albanskom bloku);
- promovisanje vladinih kampanja i programa u izborne ciljeve;
- zloupotreba javne administracije za regrutovanje glasača;
- nekoliko pojava grupnog glasanja, glasanja u ime drugog lica, višestruko glasanje kao i glasanje bez nevidljivog mastila i UV lampice;
- vrlo slab odziv dijaspore, što dovodi u pitanje izabrani model glasanja dijaspore.

Poklapanje nalaza domaćih i međunarodnih posmatrača ukazuje na to da su određeni nedostaci na parlamentarnim izborima 2011. godine bili realnost. Ipak, i pored ovih propusta, generalna atmosfera na izborima je, u demokratskom smislu, bila daleko zrelija u odnosu na 2006. i 2008. godinu. I dok je izborni proces protekao bez većih turbulencija, ali sa vrlo interesantnim kuriozitetima što se izborne geometrije tiče, postizborni period doneo je fenomene koji su još jednom posvedočili o nedovoljno zreloom političkom polju makedonske države i društva.

DEFICITI IZBORNE GEOMETRIJE I POSTIZBORNE TENZIJE

Uvođenje Hontovog modela na nivou šest izbornih jedinica u Republici Makedoniji i tri izborne jedinice u inostranstvu ima svoje prednosti, ali i

43 MOST Citizen's Association. *Domestic monitoring of the early parliamentary elections 2011*. (July 2011), str. 6-16 http://www.most.org.mk/images/transparency/elections2011/Final_report_IZBORI_2011_ENG.pdf.

svoje nedostatke. Prednost ovog modela je „demokračnost u oblasti predstavljanja pojedinačnih interesa u društvu”⁴⁴, a glavni nedostatak „isključivanje partija koje su osvojile veliki broj glasova u raspodeli mandata”⁴⁵, odnosno eliminisanje manjih partija na račun većih. Upravo je ovakva izborna geometrija i presudila malim partijama od kojih je samo Nacionalna demokratska prerodba (NDP) Rufija Osmanija, gradonačelinka Gostivara, uspela da osvoji dva mandata u Sobranju. Iako su agencije prognozirale da male partije imaju šansu da uđu u Sobranje (tabela br. 4), ispostavilo se da je upravo Hontov model bio fatalan za njihov izborni neuspeh.

Naime, iz tabele br. 4 se vidi da je najveći broj agencija za ispitivanje javnog mnjenja davalo šanse manjim partijama, i to u najvećoj meri Liberaldemokratama (LDP) Jove Manasijevskog, Novoj demokratiji Imera Selmanija kao i VMRO - Narodnoj partiji (VMRO-NP) bivšeg premijera Ljupčeta Georgijevskog (1998-2002), kao i partiji Ujedinjeni za Makedoniju (UM) bivšeg ministra za unutrašnje poslove i Haškog osuđenika Ljubeta Boškovskog. Ipak, podela Makedonije na šest izbornih jedinica i samim tim rasipanje glasova malih partija (izuzev NDP-a, čiji su glasovi bili koncentrisani u Gostivaru) dovelo je do toga da ove partije ne osvoje niti jedan mandat u Sobranju. Nepovoljna izborna geometrija isključila je mogućnost da male partije (izuzev onih koje su ušle na predizborne koalicijske liste velikih partija) budu umešane u formiranje nove vlade i koalicionu matematiku velikih partija.

	Partija	VMRO -DPMNE	SDSM	DUI	DPA	ND	LDP	NDP	VMRO -NP	UM	Drugi
Agencija											
D. Čupovski		58	29	15	7	2	4	4	0	0	1
IDSCS		48	37	16	9	2	1	3	2	2	0
IPIS		52	34	14	8	2	2	4	2	2	0
Rejting		48	35	13	8	3	2	4	4	3	0
P.Šatev		55	30	15	7	3	3	4	2	1	0
Liberta		42	40	13	13	1	1	4	3	3	0
ISPPI		45	41	/	/	/	/	/	/	/	/

Tabela 4: Predizborna predviđanja alokacije mandata - Parlamentarni izbori 2011.

Izvor: Makedonski Centar za Megjunarodna Sorabotka (MCMS). Rejtingi na političkite partii (pregled na ankete za merenje na rejtingot). Skopje: MCMS, 2011, str. 6

44 Klimovski, Savo. *Ustavno pravo i politički sistem*, Skopje: Prosvetno delo, 2006, str. 1010

45 Ibid, str. 1008

Nezavisno od izborne geometrije i slabih rezultata koje su male partije doživjele na izborima 2011, postizbornu atmosferu u Makedoniji obeležili su i događaji koji su političku tenziju izazavanu izborima produžili u period nakon izbora, i izazvali žestoku javnu debatu u političkim krugovima. Pre svega, jedan od najvećih kurioziteta, što se unutarpartijske demokratije u makedonskim strankama tiče, je to što je Branko Crvenkovski ostao na čelu SDSM-a iako je njegova partija ubedljivo izgubila izbore. Podsetimo da je upravo Crvenkovski tražio prevremene izbore sredinom 2010. godine, najavivši sigurnu pobjedu koja se ipak nije ostvarila. Pritom, u nekoliko navrata najavljivao je svoje povlačenje sa liderske pozicije ukoliko SDSM izgubi izbore⁴⁶, što se takođe nije ostvarilo. Štaviše, Crvenkovski je ponovo izglasan za čelnika partije na kongresu SDSM-a u Bitolju u avgustu 2011. godine⁴⁷. Opravdanje Crvenkovskog za ostajanje na čelu partije bilo je to što je SDSM osvojio osetno više glasova i mandata u odnosu na izbore 2008. godine⁴⁸, ali i to što je uoči izbora, kao kandidat za premijera u slučaju pobjede SDSM-a, najavljivana Radmila Šekjerinska⁴⁹, a ne Crvenkovski. Vladajući VMRO-DPMNE ocenio je da je ovo bila taktika „žrtvenog jagnjeta”⁵⁰ s kojim bi se Crvenkovski opravdao delimično za eventualni izborni poraz, što se na kraju i dogodilo.

Daleko nemiliji događaji u postizbornom periodu bili su slučaj hapšenja Ljubeta Boškovskog i nesrećna pogibija mladog Martina Neškovskog za vreme proslave izborne pobjede VMRO-DPMNE-a na centralnom trgu u Skoplju. Naime, dan posle završetka izbora uhapšen je lider partije Ujedinjeni za Makedoniju Ljube Boškovski zbog pokušaja da prisvoji nelegalna finansijska sredstva za finansiranje izborne kampanje svoje partije⁵¹. Politička javnost je ovo protumačila kao osvetu vladajuće VMRO-DPMNE i premijera Gruevskog, koji je bio u sukobu s Boškovskim posle raspisivanja

46 Makedonska radio televizija. *Crvenkovski ne saka da se razdeli od foteljata na "Bihakjka"* (18. 06. 2011), dostupno na http://www.mtv.com.mk/mk/vesti/ticker.css/17763/crvenkovski_ne_saka_da_se_razdeli_od_foteljata_na_%E2%80%9Ebihakjka%E2%80%9C.aspx.

47 Plusinfo MK. *SDSM go reizbira Crvenkovski* (03. 07. 2011), dostupno na <http://www.plusinfo.mk/vest/6889/SDSM-go-reizbira-Crvenkovski>.

48 Žurnal. *Crvenkovski ne si odi dodeka ne go pobedi Gruevski* (17. 06. 2011), dostupno na <http://zurnal.mk/content.asp?id=201161714629>.

49 ALFA TV. *Šekjerinska za premier*, (20. 04. 2011), dostupno na <http://vesti.alfa.mk/default.aspx?mid=36&eventid=36186>.

50 Daily Macedonia. *Milošoski: Šekjerinska e žrtveno jagne na Crvenkovski* (21. 04. 2011), dostupno na <http://daily.mk/Makedonija-24/milososki-shekerinska-e-zhrtveno-jagne-na-crvenkovski/697506>

51 Plusinfo MK. *MVR: Boškoski uapsen za mito i zloupotreba na službena položba* (06. 06. 2011), dostupno na <http://www.plusinfo.mk/vest/4280/MVR-Boshkovski-uapsen-za-mito-i-zloupotreba-na-sluzhbena-polozhba->

internog konkursa za predsedničkog kandidata 2009. godine, odnosno odbijanja da ga kandiduje za jedinstvenog predsedničkog kandidata na predsedničkim izborima 2009. godine⁵². Posle odbijanja, odnosi između Boškovskog i Gruevskog su se naglo pogoršali, što je navelo Boškovskog da formira svoju partiju i time odlije deo glasačkog tela koji bi inače pripao VMRO-u⁵³. Kako nije osvojio mandat u Sobranju i samim tim nije stekao poslanički imunitet, Boškovski je bio u prilično nezavidnom položaju uzimajući u obzir i video snimak na kojem se jasno vidi primopredaja novca.

Ipak najcrnji događaj postizbornog procesa bila je pogibija mladog Martina Neškovskog na dan proslave izborne pobjede vladajuće stranke VMRO-DPMNE na centralnom trgu u Skoplju⁵⁴. Za vreme proslave izborne pobjede, taj mladić je u nekoliko navrata pokušao da se popne na centralnu binu da bi se rukovao sa predsednikom partije, ali ga je obezbeđenje sprečavalo. Posle nekoliko pokušaja, jedan od policajaca koji je obezbeđivao binu fizički je savladao Neškovskog, nanevši mu teške povrede od kojih je mladić i preminuo. Ovo je izazvalo javni revolt i do sad nezapamćene demonstracije (pretežno studenata)⁵⁵ incirajući debatu o policijskom nasilju ali i o političkoj odgovornosti u ovom slučaju. Stvari su pogoršane i ozbiljnim glasinama da je Ministarstvo unutrašnjih poslova probalo da zataška ceo slučaj⁵⁶, što je demonstrante nateralo da javno zatraže ostavku ministarke unutrašnjih poslova, do koje na kraju nije došlo.

* * *

Prevremeni parlamentarni izbori, sedmi po redu u Republici Makedoniji, pokazali su da mlada makedonska država polako napreduje u procesima demokratske konsolidacije. Iako sa puno negativnog istorijskog iskustva što se izbora tiče, makedonske institucije i društvo uopšte prikazali su solidan kapacitet za održavanje demokratskih, fer i slobodnih izbora. Uzrokovani

52 ALFA TV. *Boškovski ne odi na konkurs* (12. 01. 2011), dostupno na <http://www.vesti.alfa.mk/default.aspx?eventId=4145&mid=36>.

53 Utrinski Vesnik. *Ljube Boškovski navi formiraje partija* (01. 05. 2009), dostupno na <http://www.utrinski.com.mk/default.asp?ItemID=FAC4D5CEE2902749820DB419484FE660>

54 Press 24. *Ubienoto momče e Martin Neškovski od Kozle* (07. 06. 2011), <http://www.press24.mk/story/makedonija/ubienoto-momche-e-martin-neshkovski-od-kozle>.

55 Net Press. *Protest za rodenenot na Martin Neškovski* (16. 08. 2011), dostupno na <http://www.netpress.com.mk/mk/vest.asp?id=90373&kategorija=1>.

56 Večer. *Tigarot Spasov otpušten od MVR* (04. 07. 2011), dostupno na <http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=A8D8D1D41E390246BBDA5169DAFDFA24>.

velikim političkim klinčom između vlasti i opozicije u protekle tri godine, ovi izbori bili su ozbiljan test zrelosti elektoralnog aspekta političke arene. Ne bez propusta, izbori su takode pokazali (posebno prema manjim strankama) i sve nedostatke Hontovog modela, smanjujući šanse malim partijama da se bore za poslaničke mandate. Iako je međunarodna zajednica pokazala određeni stepen zadovoljstva izbornim procesom, isto se ne može reći za postizborni period, koji je na svim stranama političkog spectra bio obeležen velikim demokratskim deficitom u oblasti političke odgovornosti, ali i nemilim događajima koji su čak odneli i jedan ljudski život. ¶

BIBLIOGRAFIJA

- ALFA TV. *Boškovski ne odi na konkurs* (12. 01. 2011), dostupno na <http://www.vesti.alfa.mk/default.aspx?eventId=4145&mid=36>.
- ALFA TV. *Šekjerinska za premier* (20. 04. 2011), dostupno na <http://vesti.alfa.mk/default.aspx?mid=36&eventid=36186>.
- Daily Macedonia. *Gruevski povikuje na predvremani izbori* (21. 02. 2011), dostupno na <http://daily.mk/DW/gruevski-povikuje-na-predvremani-izbori/605802>.
- Daily Macedonia. *Milošoski: Šekjerinska e žrtveno jagne na Crvenkovski* (21. 04. 2011), dostupno na <http://daily.mk/Makedonija-24/miloshoski-shekerinska-e-zhrtveno-jagne-na-crvenkovski/697506>
- Državna izborna komisija na Republika Makedonija. *Oficijalni rezultati na predvremenite parlamentarni izbori 2011 godina* (14. 06. 2011), dostupno na <http://217.16.84.11/Default.aspx>.
- Državna izborna komisija na Republika Makedonija. *Rezultati na predvremenite parlamentarni izbori 2008 godina*, na <http://217.16.84.2/mapguide2011/izboridik/Default.aspx>.
- European Commission. *Commission staff working paper - the Former Yugoslav Republic of Macedonia 2011 Progress Report* (Brussels, 12. 10. 2011), dostupno na http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf.
- European Commission. *Commission staff working paper - the Former Yugoslav Republic of Macedonia 2011 Progress Report* (Brussels, 12. 10. 2011), dostupno na http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/mk_rapport_2011_en.pdf.
- European Union. *Joint statement by HR/VP Catherine Ashton and Commissioner Štefan Füle on the parliamentary elections in the former Yugoslav Republic of Macedonia* (Brussels, 06. 06. 2011), dostupno na <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/381>.

- Freedom House. *Nations in transit 2007: Country Report Macedonia*. dostupno na <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=47&nit=429&year=2007>.
- Freedom House. *Nations in transit 2009: Country Report Macedonia*, dostupno na <http://www.freedomhouse.org/uploads/nit/2009/Macedonia-final.pdf>.
- Institut za demokratija "Societas Civilis" – Skopje (IDSCS). *Soopštenie do mediumi* (25. 02. 2011), dostupno na <http://www.idscs.org.mk/images/stories/upload/publicOpinion/idscs-anketa-20110225.pdf>.
- Institut za demokratija "Societas Civilis" – Skopje (IDSCS). *Javnoto misljenje vo Makedonija za rejtignot na političkrite partii i ličnosti kako i aktuelni politički prašanja* (oktomvri 2010), na http://www.idscs.org.mk/images/stories/upload/publicOpinion/politicki_rejting_%20oktomvri_%202010.pdf.
- Izboren Zakonik na Republika Makedonija*. Služben vesnik na Republika Makedonija 40/2006, dostupno na <http://www.pravo.org.mk/documentDetail.php?id=665>.
- Kanal 5. *Ambasadorite Sorensen i Riker poraćaa: Makedonija može i mora da organizira fer izbori* (04. 06. 2011), dostupno na <http://www.kanal5.com.mk/default.aspx?mId=37&eventId=76020>.
- Klimovski, Savo. *Ustavno pravo i politički sistem*. Skopje: Prosvetno delo, 2006.
- Makedonska radio televizija. *Crvenkovski ne saka da se razdeli od foteljata na "Bihakjka"* (18. 06. 2011), dostupno na http://www.mtv.com.mk/mk/vesti/ticker.css/17763/crvenkovski_ne_saka_da_se_razdeli_od_foteljata_na_%E2%80%9Ebihakjka%E2%80%9C.aspx.
- Makedonski Centar za Megjunarodna sorabotka (MCMS), IDSCS i Makedonski Institut za Mediumi (MIM). *Izborni neregularnosti* (april 2011), dostupno na <http://www.mcms.org.mk/images/docs/2011/izborni-neregularnosti-2011.pdf>.
- MOST Citizen's Association. *Domestic monitoring of the early parliamnetary elections 2011* (July 2011), na http://www.most.org.mk/images/transparency/elections2011/Final_report_IZBORI_2011_ENG.pdf.
- National Democratic Institute (NDI). „*Kakov beleg kje ostavime?*“, na <http://www.ferizbori.mk>.
- Net Press. *Protest za rodendenot na Martin Neškovski* (16. 08. 2011), dostupno na <http://www.netpress.com.mk/mk/vest.asp?id=90373&kategorija=1>.
- Nova Makedonija. *Crvenkovski bara izbori, na Grevski ne mu se sluša* (29. 06. 2010), dostupno na <http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetal.asp?vest=629101016225&id=9&prilog=0&setIzdanie=22020>.
- Nova Makedonija. *Crvenkovski bara izbori, na Grevski ne mu se sluša* (29. 06. 2010), dostupno na <http://www.novamakedonija.com.mk/NewsDetal.asp?vest=629101016225&id=9&prilog=0&setIzdanie=22020>.
- Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) – Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR). *Former Yugoslav Republic of Macedonia*, dostupno na <http://www.osce.org/odihr/elections/fyrom>.

- Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) – Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR). *The Former Yugoslav Republic of Macedonia – Early Parliamentary Elections (OSCE-ODIHR Election Observation Mission Final Report)* (Warsaw, 06. 10. 2011), dostupno na <http://www.osce.org/odihr/elections/FYROM/83666>.
- Plusinfo MK. *MVR: Boškoski uapsen za mito i zloupotreba na službena položba* (06. 06. 2011), dostupno na <http://www.plusinfo.mk/vest/4280/MVR-Boshkovski-uapsen-za-mito-i-zloupotreba-na-sluzhbena-polozhba->.
- Plusinfo MK. *SDSM go reizbira Crvenkovski* (03. 07. 2011), dostupno na <http://www.plusinfo.mk/vest/6889/SDSM-go-reizbira-Crvenkovski>.
- Press 24. *Predvremenite izbori se politički blef na Crvenkovski* (09. 12. 2010), na <http://www.press24.mk/video/makedonija/vmro-predvremenite-izbori-se-politichki-blef-na-crvenkovski>.
- Press 24. *Sobranieto se samoraspušti, izbori vo juni* (14. 04. 2011), dostupno na <http://www.press24.mk/story/makedonija/sobranieto-se-samoraspushti-izbori-vo-juni>
- Press 24. *Ubienoto momče e Martin Neškovski od Kozle* (07. 06. 2011), <http://www.press24.mk/story/makedonija/ubienoto-momche-e-martin-neshkovski-od-kozle>.
- Sitel. *Odložena sobraniskata sednica za slučuvanjata na “Pero Nakov” i A1 Televizija* (01. 02. 2011), dostupno na <http://www.sitel.com.mk/dnevnik/makedonija/odložena-sobraniskata-sednica-za-slučuvanjata-na-%E2%80%9Eperonakov%E2%80%9C-i-a1-televizija>.
- Sitel. *Riker i Sorensen apeliraat na fer izbori* (04. 06. 2011), dostupno na <http://www.sitel.com.mk/dnevnik/makedonija/riker-i-sorensen-apeliraat-na-fer-i-demokratski-izbori>.
- Socijaldemokratski sojuz na Makedonija (oficijalni web-site), na <http://www.sdsm.org.mk/Default.aspx?mId=49&lId=1>.
- Utrinski Vesnik. *Ljube Boškovski navi formiraje partija* (01. 05. 2009), dostupno na <http://www.utrinski.com.mk/default.asp?ItemID=FAC4D5CEE2902749820DB419484FE660>
- Večer. *Tigarot Spasov otpušten od MVR* (04. 07. 2011), dostupno na <http://www.vecer.com.mk/default.asp?ItemID=A8D8D1D41E390246BBDA5169DAFDFA24>.
- Zakon za izmenuvanje i dopolnuvanje na Izborniot Zakonik*. Služben vesnik na Republika Makedonija, 136/2008, dostupno na <http://www.pravo.org.mk/documentDetail.php?id=665>.
- Žurnal. *Crvenkovski ne si odi dodeka ne go pobeđi Gruevski* (17. 06. 2011), dostupno na <http://zurnal.mk/content.asp?id=201161714629>.

SUMMARY

ANALYSIS OF EARLY 2011 PARLIAMENTARY ELECTIONS IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Early 2011 elections were seventh parliamentary elections since the declaration of independence of Macedonia. They were considered as a test for maturity of Macedonian democracy. Taking into account relatively weak electoral capacity evinced during last two decades of Macedonian democracy as well as numerous electoral irregularities, especially during the electoral processes in 2006 and 2008, these elections had special political significance for the future of the country. International community also recognizes importance of the elections and warns Macedonian officials on it. Ruling party VMRO-DPMNE won the elections (although not so convincingly as in 2008) and formed the coalition with winner among Albanian parties - DUI. There were a lot of irregularities, repeated from the past elections. The most important irregularity was using of public administration for partisan purposes. Moreover, D'Hont model was fatal for final results of small parties. Due to electoral model and specific cleavages among Macedonian political parties, small parties were eliminated from electoral competition. Again, postelectoral period brought to light weaknesses of political process: party leaders kept their positions after electoral failure; opposition leaders were arrested; young man lost his life during the public celebration of the electoral victory at Central Square, but authorities tried to cover up the case.

KEY WORDS: early parliamentary elections, Republic of Macedonia, electoral capacity, electoral geometry, D'Hont model, Sobranje, electoral irregularities